

Kako nastaje lutkarski igrokaz

Brajković, Dina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:752379>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DINA BRAJKOVIĆ

**KAKO NASTAJU LUTKARSKI IGROKAZI
U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI**

Završni rad

Pula, rujan, 2017.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

DINA BRAJKOVIĆ

**KAKO NASTAJU LUTKARSKI IGROKAZI
U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI**

Završni rad

JMBAG: 0303047999

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij, predškolski odgoj

Predmet: Lutkarstvo i scenska kultura

Umjetničko područje: 7. Umjetničko područje

Umjetničko polje: 7.01 Kazališna umjetnost

Umjetnička grana: 7.01.05 Lutkarstvo

Mentor: Breza Žižović, mag. art. paed., pred

Pula, rujan, 2017.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Dina Brajković kandidat za prvostupnika primarnog obrazovanja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student
Dina Brajković

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Dina Brajković dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Kako nastaju lutkarski igrokazi“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis
Dina Brajković

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. LUTKARSKI IGROKAZ	8
2.1 Priprema i stvaranje lutkarskog igrokaza	9
2.1.1 Igre	9
2.1.2 Tekst.....	11
2.1.3 Izrada lutaka	12
2.1.4 Animacija lutke	17
2.1.5 Rekviziti	18
2.1.6 Scenografija.....	18
2.1.7 Glazba	19
3. ULOGA ODGOJITELJA U LUTKARSKIM IGROKAZIMA	20
3.1 Igre odgojitelja sa scenskom lutkom	20
3.2 Odgojiteljeva lutkarska improvizacija	21
4. SCENSKA I LIKOVNA AKTIVNOST: Lutkarski igrokaz	22
5. PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI IZ LUTKARSTVA I SCENSKE KULTURE	23
5.1 Zamišljeni tijek aktivnosti	25
5.2 Stvaranje lutkarskog igrokaza u odgojnoj skupini	29
I. DAN	29
5.2.1 Igre	29
5.2.2 Tekst.....	29
5.2.3 Scenografija	30
II. DAN	31
5.2.4 Izrada lutaka	31
5.2.5 Animacija lutke	32
5.2.6 Glazba	33
5.3 Lutke djece	35
6. ZAKLJUČAK	40
7. LITERATURA	42
SAŽETAK	44
SUMMARY	45

1. UVOD

Lutkarski igrokazi u predškolskim ustanovama, nude djeci bezbrojne mogućnosti kreativnog izražavanja, bilo da se radi o likovnom, glazbenom, dramskom ili književnom izrazu.

Što je sve potrebno za realizaciju lutkarskog igrokaza i kako oni nastaju, predmet je istraživanja ovog završnog rada.

Prilikom izvođenja aktivnosti na fakultetu imala sam priliku glumiti i osmisliti tekst u nekoliko kratkih lutkarskih igrokaza u predškolskoj ustanovi. Iako su te aktivnosti kratko trajale, i bez obzira na neprofesionalnost mene kao lutkarskog glumca, pisca i stvaratelja igrokaza, bilo mi je dovoljno da primijetim da su nakon izvođenja lutkarskog igrokaza djeca imala veliku motivaciju za rad i kako jedan lutkarski igrokaz može djecu potaknuti na maštu.

U tome procesu stvaranja i uočavanja reakcije djece, javila se i ideja za ovaj završni rad kojemu je cilj da djeca kao sudionici lutkarskog igrokaza slobodno iskažu i njeguju svoju kreativnost i maštu, a pritom se i dobro zabave.

Na samom početku rada, morala sam istražiti načine kojima ću djeci približiti ljepote stvaranja lutaka i igranja s njima.

Lutkarski je igrokaz dobro započeti različitim igrama kako bi djeca stvorila pozitivnu sliku o sebi prilikom čega se oslobađa njihova kreativnost i mašta.

Obzirom na broj djece u skupini kad je nemoguće da sva djeca rade na svakoj komponenti potrebnoj za realizaciju lutkarskog igrokaza, dobro ih je prema njihovim interesima podijeliti u skupine. Tako djeca mogu sama odabrati što ih zanima i u kojem kreativnom izražaju najviše žele sudjelovati.

Kada govorimo o komponentama potrebnima za realizaciju lutkarskog igrokaza, mislimo na pronalaženje odgovarajućeg teksta, izradu i animaciju lutaka, izradu rekvizita, osmišljavanje scenografije te pronalaženje glazbe.

Prilikom osmišljavanja lutkarskog igrokaza odgojitelj treba sakupiti što više ideja, koje ne zahtijevaju teža tehnička rješenja. Umijeće je svesti sva izražajna sredstva na minimum.

Djeca, služeći se svojom maštom, izabiru i stvaraju svoje ideje te tako ulaze u srž, u bit igrokaza.

U procesu stvaranja lutkarskog igrokaza djeca više nisu samo pasivni promatrači, već aktivni sudionici procesa i nastanka lutke i lutkarskog igrokaza, a odgojitelj je tu da im to omogući.

Kada dijete prima lutku u ruke, sve nemoguće postaje stvarno.

2. LUTKARSKI IGROKAZ

Lutkarski igrokazi su igre sa scenskim lutkama u kojima djeca stvaraju svoje male drame, te postaju i glumci, scenografi, redatelji.

„Najbrojnija, najmaštovitija i najizvornija vrsta dječje dramske književnosti je lutkarski igrokaz“ (Odgoj kazalištem, zbornik, 2007:89).

Lutka kod djeteta pokreće emocije i zato sadržaj lutkarskog igrokaza uvijek mora biti pažljivo izabran. „Lutkarski igrokazi koji se izvode u dječjem vrtiću moraju imati jednostavnu i jasnu radnju.“ (Šimunov, 2007:85). Pripremom i izvedbom lutkarskog igrokaza, dijete se treba osjećati slobodno i samostalno, a uživljanjem u druge uloge, ono određuje svoj odnos prema drugima i okolini u kojoj živi.

Kako bi se postigao taj cilj, djeci je potrebno ponuditi različite igre u kojima se ona osjećaju slobodno i prihvaćeno. Odgojitelj najbolje poznaje djecu u grupi, tako da sam odlučuje koje će se igre igrati i koliko će trajati, prije nego li se prijeđe na slijedeću komponentu lutkarskog igrokaza.

Glavnu ulogu u lutkarskom igrokazu ima lutka, a da bi lutka mogla oživjeti, najprije se odabire odgovarajući tekst. Najbolje bi bilo da djeca sama osmisle tekst igrokaza, a ako to nije moguće onda je dobro da zajedno s odgojiteljem čitaju i odabiru tekst prigodan za lutkarski igrokaz. Kada odaberu odgovarajući tekst, djeca zajedno i uz pomoć odgojitelja izrađuju lutke koje potom i animiraju.

Kako će se napraviti lutkarski igrokaz, ovisi o odgojitelju. On odlučuje hoće li sva djeca sudjelovati u izradi svake komponente potrebne za realizaciju lutkarskog igrokaza ili će djecu podijeliti u skupine. Jedna bi skupina mogla biti djeca scenografi koji će raditi na stvaranju pozornice, druga skupina djece bila bi zaslužna za odabiranje glazbe, dok bi treća skupina izrađivala rekvizite.

Prije nego li se započne s realizacijom lutkarskog igrokaza, bilo bi dobro da djeca posjete lutkarsku predstavu ili radionicu gdje se izrađuju lutke.

„Kazališna predstava – lutka – igra, najprisniji je i najupečatljiviji pokretač impresije, poticatelj pozornosti, mašte i stvaralaštva, svekoliki pomagač da se vidi, čuje, doživi, ponovi, nauči. I da se pritom uživa.“ (Kraljević, 2003:11). Važno je djecu postepeno uvesti u svijet lutkarstva tako da se ne zadaju preteški zadatci ili da ih se ograničava vremenom.

2.1 Priprema i stvaranje lutkarskog igrokaza

Prema Vlasti Pokrivki (1985) igre djece sa scenskim lutkama mogu biti spontane, slobodne i stvaralačke igre. Najčešće se organiziraju kao slobodne aktivnosti s dječjom samoinicijativnošću za igru, ili ih pak neposredno motivira i tijekom cijelog trajanja vodi odgojitelj.

Verica Coffou (2004), svoje lutkarske igrokaze s djecom, uvijek započinje igrama.

„Igra predstavlja upravo onu aktivnost u kojoj dijete ima odstojanje i prema vlastitoj unutrašnjosti i prema realnoj sredini i tako počinje izgrađivati sebe i svoj svijet.“ (Pokrivka, 1985:23).

2.1.1 Igre

Prije nego li se počne s realizacijom lutkarskog igrokaza, djeca trebaju osjetiti sigurnost u svojoj grupi. Za postići takav cilj najbolje je započeti s igrama koje će kod djece potaknuti njihovo samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi. Skupina autora (Coffou V. (2004), Peti Stanić,A., Velički V, (2008)) nude nam različite igre za djecu predškolske dobi.

- Igre opuštanja

U pozadini se može pustiti neka opuštajuća glazba, a djeca pritom zatvaraju oči i tako nekoliko minuta provedu u opuštenom stanju.

- Igre koncentracije

Igranje sa zvukom može djecu navesti na bolju koncentraciju tako da se djeci najprije pokažu različiti predmeti koji mogu proizvesti zvuk (čaše, zvečke, lonci i sl.). Odgojitelj uzima redom pripremljene predmete i njima proizvodi različite zvukove. Djeca bez gledanja pogađaju koji je predmet proizveo zvuk.

- Savladavanje prostora

Djeca slobodno hodaju po prostoru. Odgojitelj im zadaje razloge kretanja (žurimo se na autobus, šaljamo se da nas ne čuju susjedi, trčimo jer nas netko lovi i sl.)

- Igre riječima, rečenicama – govorom

Odgojitelj izgovara rečenice neobičnoga, izokrenutoga ili netočnoga sadržaja koje su zbog toga smiješne. Djeca slušaju i moraju otkriti što je to što je neobično u rečenici. Npr. „Riba laje“, „Cvijet leti oko leptira“, „More plovi lađom“.

- Igre oponašanja

„Zrcalni razgovor“ igra se tako da djeca sjednu jedna nasuprot drugom u parovima. Naizmjenice zrcalno što točnije mogu oponašaju pokret šaka svog partnera. Igra se također postepeno može proširiti i na pokret ruku ili cijelog tijela.

- Igre pantomime i mimike

Pantomima može biti zadana, usmjerena ili improvizirana. Zadana pantomima je već sa zadanom temom (učiteljica i učenik), Usmjerena se odnosi na to da odgojitelj riječima vodi pantomimu a djeca glume, a improvizirana pantomima je kad djeca sama odaberu temu i glume.

- Igre mašte

Igra se zove „Spakiraj svoj kovčeg“. Djeca moraju zamisliti da svatko ima kovčeg ili kutiju s blagom koju će ponijeti sa sobom kada budu odlazili na put. Mogu odabrati što god žele staviti u nju – može to biti i neko sjećanje na neki događaj ili ljude, neku vještinu koju su naučili. Tada sva djeca redom govore što će spakirati u svoj kovčeg i ponijeti.

- Igre ritmom i glazbom

Igre ritmom i glazbom mogu biti različite. Npr. jedna grupa zadaje ritam a druga grupa se u zadanom ritmu mora kretati. Ili, djeca slušaju glazbu zatvorenih očiju i maštaju. Nakon dovršene pjesme, ili kada to žele, počinju crtati ono što su doživjela.

Nakon što su se djeca opustila kroz odabrane igre, dogovara se i stvara tekst.

Po odabranom tekstu izrađuju se i animiraju lutke, pronalaze se potrebni rekviziti, stvara scenografija te naposljetku odabire odgovarajuća glazba.

„Izbor teksta, dramatizacija, izrada lutaka, pozornice, opremanje scene, odabir osvjetljenja i muzike te igra sa zvučnim efektima – samo su osnovne odrednice zajedničke avanture“. (Bastašić, 1988:25).

2.1.2 Tekst

U svojem radu, Verica Coffou (2004) se često služi materijalima i spoznajama o sposobnostima i vještinama djece koje je prikupila nakon odigranih igra s djecom. Napominje da mnoge improvizacije vode u priču koje samo čekaju da se ostvare. „Možda bi sama djeca trebala izmišljati priče iz svojega svijeta mašte i doživljaja realnog svijeta (ako je to moguće) i zajednički stvarati predložak za igru.“ (Heršak, 2004:158).

Djeci se također može pročitati dio nekog književnog teksta, a zatim oni svojom imaginacijom nastavljaju priču do kraja.

Ako se odgojitelj ipak odluči na već gotov lutkarski tekst, tada mora tražiti tekst koji je jednostavnog karaktera s jasnom i zanimljivom pričom. Lutkarski tekst treba sadržavati verbalnu akciju s čim manje opisivanja nekog mirovanja i bez nagomilavanja sukoba među lutkama. Dijalozi trebaju biti razumljivi i djeci bliski.

Prilikom odabira lutkarskog teksta dobro je uključiti i djecu jer će onda sigurno biti prilagođeno njihovim mogućnostima u izboru uloga pa će i radost igranja sa scenskom lutkom biti veća.

Ako je u skupini velik broj djece, dok jedna skupina radi na odabiru teksta, druga skupina djece može izrađivati lutke.

2.1.3 Izrada lutaka

Prije nego li se počne s izradom lutaka, autorica Anica – Ana Kraljević (2003) upoznaje djecu s kratkom povijesti lutaka; gdje su lutke nastale, kako su nekada izgledale i od čega su bile napravljene.

Slika 1. Egipat (izvor: <http://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/umjetnost/lutke-i-marionete-podrijetlo-simbolika-i-povijest/>, preuzeto 22.05.2017.)

Djeca se prilikom upoznavanja s povijesti nastanka lutaka susreću s njihovim prvim tragovima. Tako dolaze do saznanja da se prve lutke pojavljuju u Indiji nakon čega se proširuju u Kinu, Japan i Javu. U Europu su stigle nakon što su se iz Egipta prodrle u Grčku te naposljetku u Rim. Kada su stigle u Rim proširuju se po cijeloj Europi. Svaka od tih lutaka imala je i svoje specifičnosti.

Prilikom upoznavanja djece s pojavom prvih lutaka, može se služiti slikovnim ili video materijalima. Tako se na njima blizak i razumljiv način može približiti povijest.

Lutke su uvijek bile na strani naroda i borile su se za pravdu onih potlačenih. To su činile smijehom, svojim najjačim oružjem. Djeca će, približavanjem kratke povijesti, pridobiti povjerenje u lutku, jer kako se lutka nekada borila za pravdu svoga naroda, tako je i danas na strani djece.

Lutka je oduvijek bila živo biće s osobnošću u kojoj se odražava duhovni svijet lutkara.

Nakon što su se djeca upoznala sa izgledom nekadašnjih lutaka i pritom izgradila povjerenje u njih, kreću u izradu svojih. Lutke se rade na temelju dječjih crteža. Prema toj će se lutki odnositi s još većim poštovanjem pošto je to njihova jedinstvena lutka koju su sami osmislili.

„Angažiranost djece u nastanku lutke, neobičnost i originalnost likovne ideje, irealnost likova, dovodi djecu u stanje velike stvaralačke uzbuđenosti i ona stvaraju vrlo inventivne igre gradeći humor ponajprije na sukobu realnog i irealnog.“ (Pokrivka, 1985:37)

Prije nego li počnu s izradom, djecu treba upoznati s onim jednostavnijim vrstama lutaka da bi ona sama mogla odabrati koju lutku žele raditi te koja im je najzanimljivija. Prema Liviji Krofin (2011), u tu skupinu lutaka spadaju ručne lutke, štapne lutke i marionete.

- Ručne lutke

U ručne lutke ubrajaju se:

- lutke na prstima (na svaki se prst natakne mala lutka, te je tako moguće imati više likova odjednom)
- lutke zijevalice (glavna karakteristika je da otvaraju usta, tako da palac pomiče donju, a ostali prsti gornju čeljust)
- stolne lutke (njih se drži rukom, bez pomoći štapa ili konca)

Ona se navlači na ruku kao rukavicu, a prstima i rukom se upravlja njezinim pokretima. Kažiprst ide u lutkinu glavu, palac u jednu lutkinu ruku, srednji ili mali prst u drugu ruku. Takve se lutke sastoje od glave i jednostavnog tijela koje čini kostim.

Marijana Županić Benić (2010), u eseju „Primijenjena umjetnost“, objasnila je kako kroz nekoliko koraka djeca mogu napraviti ginjol lutku.

- Nakon pročitane ili ispričane priče, djeca odabiru lik koji žele napraviti te ga skiciraju na papir.
- Odgojitelj pritom radi rupu na kugli od stiropora onoliko veliku da pristaje na djetetov kažiprst.

- Zatim od plastelina djeca modeliraju usta, nos, uši, oči te ih odgojiteljica iglom prikači na kuglu od stiropora.
- Lijepljenjem komadića novina prekrije se glava lutke, u 3 sloja. Kada se glava osuši, djeca mogu pobožati svoju lutku.
- Kako bi se izradila haljina za lutku, preklopi se tkanina na pola i stavlja se dječji dlan. Haljina se kroji prema ruci animatora.
- Tada odgojiteljica spaja sve dijelove vrućim ljepilom i lutka je gotova.

„U vrtićima je ova vrsta lutke među djecom vrlo popularna jer je lako mogu sami pokretati i kontrolirati, a pritom se mogu potpuno uživjeti u igru.“ (Županić Benić, 2010:49)

Slika 2. *Ginjol lutka* (izvor: <http://hrcak.srce.hr/124747>, preuzeto 24.05.2017.)

- Štapne lutke

Štapne lutke mogu biti na jednom štapu, ili na jednom nosivom štapu s dva štapića za ruke. Štapne lutke se mogu napraviti samo od jednog štapa i neke loptice ili spužvice za glavu. Kao kosa može se koristiti vuna, tkanina i sl. Lutke od kuhače također su veoma pogodne za manju djecu. Na kuhače se samo nacrtaju lice a odjeća može biti izrađena od tkanine, ili kolaž papira.

Slika 3. Štapne lutke (izvor: <http://happyhooligans.ca/paint-stick-dolls-fabric-yarn/>, preuzeto 29.05.2017.)

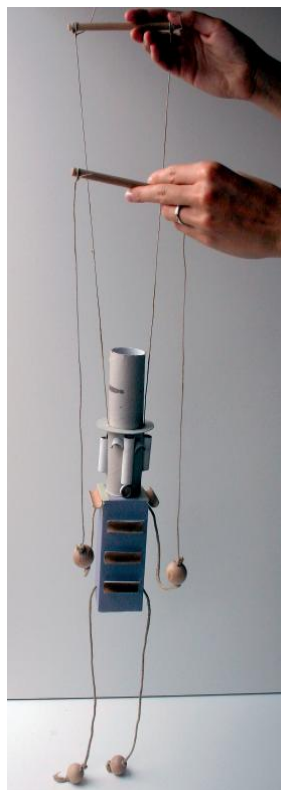
- Marionete

Marionete ili lutke na koncu, ne koriste se često u radu s djecom jer su malo kompliciranije za izradu, no mogu se napraviti i one jednostavne koje će djeca moći sama napraviti. Marionete se sastoje od glave, trupa, nogu i ruku i pokreću se potezanjem konca.

Kako bismo lakše shvatili kako napraviti marionetu s djecom predškolske dobi, Marijana Županić Benić (2010) daje nam upute:

- Slaganjem i rezanjem raznih vrsta kutijica i rolica, napravi se lik za lutku.
- Tada se izrežu dva konca iste dužine za noge, te se spoje s trupom, a kao cipele mogu se zalijepiti dva kamenčića čime će lutka dobiti na težini.
- Na isti se način naprave i ruke, i pomoću dva konca iste dužine, pričvrsti ih se za letvicu.
- Na isti se način pričvrsti svaka strana glave.
- Jedna se letvica drži u jednoj ruci, a druga u drugoj.

„Lutke na koncima su, osim za izvođenje improvizacija, pogodne za grupne scene kad su na „pozornici“ sva djeca, a mi reproduciramo glazbu uz koju djeca plešu sa svojim lutkama.“ (Županić Benić, 2010:50)

Slika 4. *Marioneta* (izvor: <http://hrcak.srce.hr/124747>,
Preuzeto 24.05.2017.)

U cilju podizanja dječjeg samopouzdanja i zadovoljstva učinjenim, kad djeca završe svoje lutke dobro je svaku pogledati, pokazati i nagraditi pljeskom.

2.1.4 Animacija lutke

Animacija lutke započinje onda kada je dijete oživi. Odgojitelj potiče svako dijete da lutku animira, da joj dade glas i pokret. Anica – Ana Kraljević (2003), na temelju svog iskustva, napominje da će neka djeca odmah iskušati mogućnosti svoje lutke, dok će drugoj djeci biti potrebno više vremena da se opuste. Djecu treba pustiti i omogućiti im vrijeme da ožive svoju lutku kada sama osjete da je trenutak za to.

Potičemo djecu da se iskušaju u improvizaciji i stvore svoju priču, a pritom ih učimo da lutka koja priča se kreće, a ostale lutke su mirne i pažljivo slušaju druge lutke.

Kada djeca sama improviziraju tada uče biti u „tuđoj koži“ te tako utječu na razvoj tolerancije, poštovanja i razumijevanja.

Verica Coffou (2004) djecu uči korake lutke, tako da s ispruženim kažiprstom zglobov šake okreće lijevo pa desno. Djeca uzimaju svoje lutke te izvode različite pokrete (lutka briše nos, češe se po glavi i sl.). Djeca koja to žele, mogu izaći na scenu i uz pratnju odgojitelja raditi pokrete, npr. odgojitelj im kaže: „pogledajte publiku“, a djeca s lutkama pogledaju prema publici.

Djeci je to igra u kojoj, svojom maštom, uče kako lutka počinje živjeti u njihovim rukama.

Slika 5. Djeca s lutkama (izvor: <https://i.ytimg.com/vi/ZFhWtJIUbY/hqdefault.jpg>, preuzeto 27.05.2017.)

2.1.5 Rekviziti

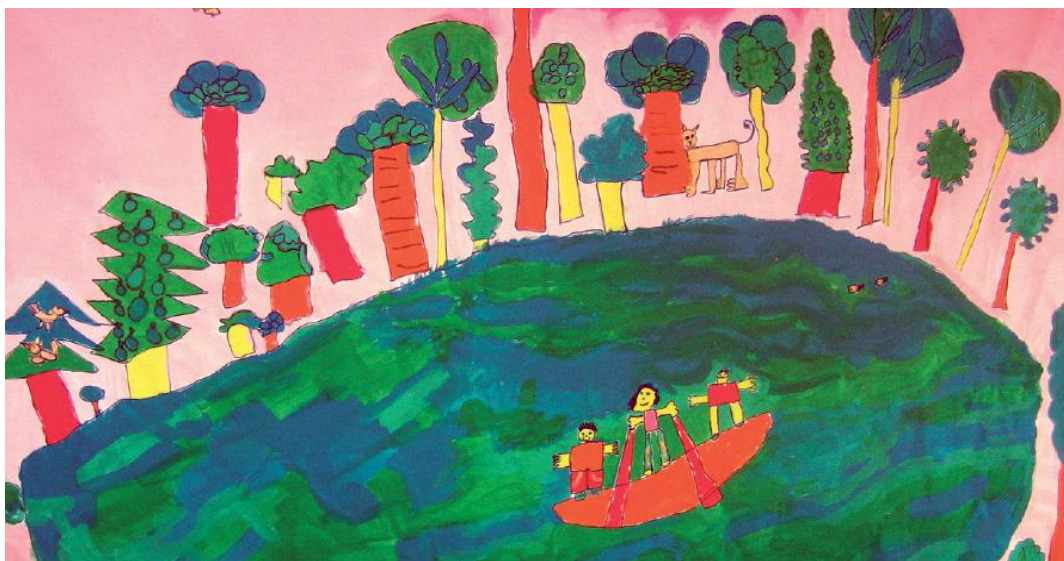
Različiti rekviziti izrađuju se prema potrebi i prema odabranoj priči. Djeca sudjeluju u traženju materijala, u rezanju, sastavljanju, lijepljenju. Odgojitelj tijekom čitavog procesa stvaranja neprestano potiče djecu da iznose svoje ideje i zamisli. Nakon iznesenih ideja, odlučuje se gdje što stoji i čemu neki rekvizit služi.

2.1.6 Scenografija

Scenografija za dječji lutkarski igrokaz može se izraditi na različite načine i od različitih materijala primjerenih djeci. Lidija Redžepović i Antonija Balić Šimrak (2010) u eseju „Primijenjena umjetnost“ daju nam upute kako s djecom napraviti scenografiju.

Na temelju teksta kojeg smo odabrali za predstavu, djeca olovkom crtaju prizore za scenu. Tada se crteži fotokopiraju i izrezuju se različiti motivi. Djeca mogu na velikom bijelom papiru nacrtati najosnovnije motive koji se spominju u priči (kao npr. jezero, kuća, šuma) te ostalim motivima, npr. tehnikom kolaža, izrezanim iz fotokopiranih crteža, lijepiti i nadopunjavati scenu.

Ako dječji vrtić ima računalo i LCD projektor, tada se zajednički rad reproducira na platno. Djeca flomasterom prate linije, projicirane na sceni. Tada se platno skida i djeca ga akrilnim bojama oslikavaju po želji.

Slika 6. Scenografija na platnu, (izvor: <http://hrcak.srce.hr/124747>, preuzeto 29.05.2017.)

Ako nije moguće projicirati dječji rad na platno, tada scena može biti i veliki bijeli papir na kojeg su djeca lijepila i crtala motive iz priče.

Scenografija se može raditi i tako da djeca uređuju unutrašnji prostor kutije. Pomoću različitih materijala grade kućice, dvorce, izrađuju se stabala i jezera te se onda lijepe u kutiju. „ Scena ne smije biti pretrpana detaljima jer će onemogućiti kretanje lutaka u željenom smjeru.“ (Cacaj Ajh, 2008:22).

„Najvažnije je oslušivati želje djece. Ona sama predlažu likove ili biraju neka od ponuđenih rješenja.“ (Cacaj Ajh 2008:25).

Scena će više doći do izražaja ako je osvijetljena rasvjetom, a ne vanjskim svjetlom. U postavljanju rasvjete, također možemo uključiti djecu da daju prijedloge i dopustimo im da se oni sami, uz nadzor odgojitelja, poigraju sa svjetlima.

2.1.7 Glazba

Glazba ima veliku ulogu u lutkarskom igrokazu. Ako se ne odabere adekvatna glazba, tada i najbolje osmišljeni igrokaz može biti upropašten.

Glazbu možemo pronaći u klasičnim, zabavnim i tradicionalnim djelima, vokalnoj i instrumentalnoj glazbi te zbirki dječjih pjesama koju nalazimo u literaturi.

Nakon što odgojitelj odabere nekoliko glazbenih skladbi, zajedno ih s djecom preslušava i odabire odgovarajuću glazbu za lutkarski igrokaz.

Djeca bi mogla i sama stvoriti glazbu, tako da npr. različitim udaraljka prate ritam odgojitelja za naglašavanje napete scene u igrokazu, rukama mogu stvarati kišu, ustima proizvoditi zvuk vjetra.

„Dijete mora rad u predstavi smatrati radošću, uvijek novom i svježom, i ako bi ga taj rad počeo zamarati, nestalo bi i one najljepše karakteristike tog rada: neposredne dječje kreativnosti“ (Glibo, R, 2000;131).

3. ULOGA ODGOJITELJA U LUTKARSKIM IGROKAZIMA

„Odgojitelj u stvaralačkim igrama sa scenskim lutkama, ponajprije stvara uvjete da bi se djeca mogla igrati. Njeguje, razvija i intenzivira ove igre“ (Pokrivka, 1985:34). Tako neposredno omogućava da djeca pronađu svoj odraz u stvaralačkoj igri sa scenskim lutkama.

Odgojitelj, svojim cjelokupnim odgojno-obrazovnim radom, brine da djeci pruži bogat dodir sa zbiljom, tako da ih motivira na stvaralačku igru sa scenskim lutkama. On promišljeno vodi djecu do dramatizacije. Ako se odlučio na dramatizaciju umjetničkog djela, tada omogućava da dječji doživljaj tog djela, bilo da se radi o slikovnici, kazališnoj predstavi ili književnom djelu, nađe odraz u lutkarskom igrokazu. Maksimalno aktivira djecu u pripremi prostora za igru (osvjetljenje, odabir paravana i sl.), u pravljenju rekvizita, scenskih lutka, odlučivanju o glazbi i podjeli uloga. Angažiranost djece, u stvaranju lutkarskog igrokaza, dovodi ih u stanje stvaralačke uzbuđenosti.

Za odgojitelja je također važno da vjeruje u moć lutke i pomoću te moći da otkrije sposobnosti i talente svakog djeteta. Svako je dijete rođeno s određenim smislom za nešto, a na odgojitelju je da to prepozna i potiče.

„Ako u pojedincima – djeci drijemaju budući arhitekti, građevinari, ekonomisti i informatičari, isto se tako kriju budući pjesnici, glumci, redatelji i lutkari. Samo im trebamo pružiti priliku da se pokažu“ (Kraljević, 2003:11).

Odgojitelj motivira djecu na igru razgovorom, lutkama, glazbom, plesom, pjesmom a veoma važno, potiče ih svojom igrom. On može izvoditi kratke lutkarske improvizacije, igrokaze, dramatizacije pjesama i sl.

3.1 Igre odgojitelja sa scenskom lutkom

„Lutkarske igre odgojitelja često sadrže moralne vrijednosti koje utječu na razvoj pozitivnih crta ličnosti djeteta: pravednost, istinoljubivost, dobrotu, prijateljstvo, hrabrost itd.“ (Pokrivka, 1985:38).

Odgojitelj, svojom igrom prikazuje djeci mogućnosti svake pojedine lutke, te nenametljivo upozorava djecu na izražajan govor. Njegove igre imaju dragocjen

doprinos u odgoju djece, a i najmanja lutkarska igra objedinjuje u sebi različite umjetnosti (likovnu umjetnost, glumu, literaturu, glazbu), a to je izvor vrijednih estetskih doživljaja djece.

Prema Vlasi Pokrivki u djeci se budi vedro raspoloženje i želja za igrom. Dijete se poistovjećuje s lutkom, intenzivno proživljava sve situacije koje prolazi i lutka, i iako zna da ruka odgojitelja pokreće lutku, njezina riječ ponekad djeluje snažnije od riječi pedagoga.

3.2 Odgojiteljeva lutkarska improvizacija

Vlasta Pokrivka (1985) napominje da bi lutkarska improvizacija imala pedagošku vrijednost, treba ispunjavati i neke osnovne zahtjeve.

- da sadržava originalnost, bez ponavljanja, stereotipnosti i sentimentalnosti
- da odiše nježnošću i zaigranošću odgojitelja
- da ponekad svojom nespretnosti podsjeća na dječju igru
- da zaplet ne proizlazi iz grubih sukoba lutaka

U odgojiteljevim rukama i najbolja lutka može postati nezanimljiva, a najjednostavnije izrađena lutka može se pretvoriti u malu čaroliju s mislima i osjećajima koja nešto poručuje.

Odgojitelj svojim improvizacijama potiče djecu za neku aktivnost, kojim donosi vedrinu i radost u kolektivni život djece. Često su male odgojiteljeve improvizacije isto toliko vrijedne kao i kompletan lutkarski igrokaz, i dobar uvod za stvaranje igrokaza.

4. SCENSKA I LIKOVNA AKTIVNOST: Lutkarski igrokaz

U vrtiću „Olga Ban“ u Pazinu izvela se scenska i likovna aktivnost koja prati predmet istraživanja ovog završnog rada: Kako nastaju lutkarski igrokazi.

U dogovoru s odgojiteljicama vrtićke skupine „Tintilinići“ Renatom Demark i Terezom Runko Stojšić aktivnost se realizirala u dva dana.

Za motivaciju je djeci pročitana slikovnica „Elmer“, autora Davida Mckee. Glavni lik u istoimenoj slikovnici bio je motiv za izradu lutaka.

Početak stvaranja lutkarskog igrokaza započeo je igrama koje potiču maštanje i koncentraciju. Cilj igara je stvaranje pozitivnog okruženja za daljni rad u skupini te stvaranje opuštenosti kod djece.

Nakon odigranih igra djeci je pročitana slikovnica „Elmer“. Pitanjima se poticalodjecu kako bi se sa sigurnošću potvrdilo da su djeca shvatila pouku priče.

Sljedeći dan ponovio se sadržaj pročitane slikovnice. Djeci seobjasnilo da će tehnikom kolaž papira osmisliti svoje Elmere, koji ne trebaju biti slonovi, već bilo koja životinja koju sami zamisle. Da bi se pojavila takva ideja, često je potrebno opustiti se i zatvoriti oči. Pritom se pronašla i pustilaopuštajućapozadinska glazba uz koju uranjaju u svijet mašte. Kada djeca buduspremna, odlaze do svog stola na kojem je već pripremljen potrebni materijal za početak stvaranja štapnih lutaka.

U drugu sobu postavljen je paravan tako da čim djeca budu gotova sa izradom lutaka mogu krenuti sa igrom iza paravana.

Dječju igru lutkama prepustilo se njihovoj mašti i njihovoj improvizaciji, no ukoliko je bilo potrebno, poticalo ih se pitanjima kako bi se što više opustila.

Cilj ove scenske i likovne aktivnosti u skupini „Tintilinići“ je oslobađanje dječje mašte, njihova stvaralaštva, govora, pokreta, glume.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Smjer: Stručni studij predškolskog odgoja, redovni

Akadska godina 2016/2017

5. PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI IZ LUTKARSTVA I SCENSKE KULTURE

AKTIVNOST: KAKO NASTAJU LUTKARSKI IGROKAZI

Studentica: Dina Brajković

Dječji vrtić: Olga Ban Pazin

Odgojiteljice: Renata Demark i TerezaRunko Stojšić

USTANOVA:Dječji vrtić Olga Ban Pazin

SKUPINA: Dječja skupina „Tintilinići“

BROJ DJECE U SKUPINI: 21 djece (10 dječaka, 11 djevojčica)

PSIHOFIZIČKE KARAKTERISTIKE DJECE:nema djece s posebnim potrebama

MOTIV:slon Elmer

LIKOVNO PODRUČJE: slikanje

LIKOVNA TEHNIKA:kolaž (lutke), tuš u boji (scenografija)

LIKOVNI PROBLEM:proporcija, dominacija

OBLIK RADA: grupni, frontalni, individualni

METODE RADA: metoda razgovora, metoda slušanja, metoda analitičkog promatranja, metoda realizacije

MATERIJALI:kolaž papir, tuš u boji škare, ljepilo, slikovnica „Elmer“, laptop (pozadinska glazba), paravan, paus papir, fotoaparat

KORELACIJA: lutkarstvo, likovna kultura, hrvatski jezik, glazbena kultura

CILJ: razvijati kreativnost, maštu, sposobnost percipiranja i stvaranja, razviti kod djece interes za scensku kulturu

ZADATCI:

Odgojni:

- razvijati potrebe za estetskim vrednovanjem
- razvijati osjećaj za sklad
- razvijati zainteresiranost za scensku i likovnu kulturu
- njegovati pozitivni odnos prema radu; upornost, samostalnost, snalažljivost

Obrazovni:

- upoznati djecu sa slikovnicom „Elmer“
- poticati djecu na poštivanje svake osobe kao individue
- poticati međusobno slušanje jedan drugog

Funkcionalni:

- poticati djecu na rad i likovno izražavanje
- poticati strpljivost, spretnost i upornost
- razvijati koncentraciju i pažnju

AKTIVNOSTI KOJE SU PRETHODILE:Dogovor s odgojiteljicom skupine, izrada paravana,čitanje slikovnice Elmer, razgovor o slikovnici i njenoj pouci, opuštanje uz glazbu

ORGANIZACIJA PROSTORA I MATERIJALA ZA RAD: Prije početka aktivnosti, na stolove pripremam kolaž papir, ljepila i škare. U drugoj sobi postavljam paravan te fotoaparata za snimanje.

5.1 Zamišljeni tijek aktivnosti

I.DAN

UVODNI DIO

Prije početka aktivnosti, predstaviti ću se djeci i reći im zašto ću narednih dva dana biti s njima. Tada ću ih zamoliti da se i ona meni predstave. Ako se neko dijete ne želi predstaviti, očekujem da će mu u tome pomoći njihova odgojiteljica. Objasniti ću im da sam došla u njihovu odgojnu skupinu kako bi im mogla pročitati jednu priču koja je meni posebno draga. No prije nego li im pročitam priču, reći ću im da sam za njih pripremila jednu, dvije igre i da ih molim da ih zajedno odigramo. Cilj ove igre je da se djeca opuste i uvedu u kasniji rad. Prva se igra zove „Zamišljena loptica“. Djeca će sjesti u krug te bacati i hvatati zamišljenu lopticu. Objasniti ću djeci da prilikom bacanja loptice trebaju pogledati svog prijatelja da bi se znalo kod koga je loptica. Pretpostavljam da će djeca shvatiti igru i pritom se dobro zabaviti. Uvidim li da su djeca zainteresirana za još jednu igru, odigrat će igru koja se naziva „Čarobna vreća“. U vreću ću pripremiti različite stvari, kao što su loptica, gumica, olovka, kist, čarapa i sl. Objasniti ću djeci da ne smiju gledati u vreću, te samo opipom moraju odgonetnuti o kojoj je stvari riječ. Nadam da će se djeci sviđati igra, te da će pritom dati sve od sebe da odgonetnu stvar koju su primili u ruku.

GLAVNI DIO

Prije nego li započnem s čitanjem slikovnice „Elmer“, djecu ću zamoliti da me pažljivo slušaju jer ću im poslije postaviti nekoliko pitanja. Prilikom čitanja slikovnice, djeci ću pokazivati ilustracije slikovnice.

Sažetak slikovnice:

David Mckee

Elmer

Elmer je bio slon sačinjen od živopisnih krpica. Na sebi je imao plave, ljubičaste, crvene, žute, zelene, crne i bijele boje. On je bio jedini slon u krdu koji nije bio sive boje poput ostalih slonova. Slonovi su se voljeli šaliti s njime. I tako je bilo sve do jednoga trenutka kad je Elmeru zasmetalo što je on šaren, a svi ostali slonovi sivi. Mislio je da mu se svi smiju zato što je drugačiji, te se odlučio uputiti u džunglu. Putem je susretao različite životinje i sve su ga redom pozdravljale: „Dobro jutro Elmere“, i on je njima odzdravljao „Dobro jutro“. Napokon je naišao na stablo puno bobica grožđa. Svom je snagom potresao stablo i bobice su popadale na tlo. Tada se bacio na pod, i valjao se amo, tamo, sve dok nije postao siv, poput ostalih slonova. Elmer se zadovoljno uputio natrag prema svome krdu. U džungli je susretao opet iste životinje koje su ga ponovno pozdravljale „ Dobro jutro sloniću“. Elmer je bio sretan da ga nitko nije prepoznao. Kada se vratio svome krdu, primijetio je da su svi slonovi nekako mirni i tihi. Njemu je to bilo smiješno i sve više ga je hvatao smijeh, pa je surlom zatrubio na sav glas „Buuu“. Tada su svi slonovi popadali od smijeha, i odmah primijetili da je Elmer ponovno s njima. Počela je padati kiša i isprala Elmerovu sivu boju, a pojavile se opet njegove šarene boje. Slonovi su odlučili da će na taj dan, svake godine, slaviti Elmerov dan, kada će se svi slonovi obojati u šareno, a samo će Elmer biti sive boje.

Nakon pročitane slikovnice, upitat ću djecu da li im se sviđala pročitana priča. Pretpostavljam da će djeca odgovoriti da im se sviđala najviše zbog Elmerovih šarenih boja. Uz razgovor ćemo još jednom proći pročitane slikovnicu. Najprije ću upitati djecu kakve sve boje Elmer ima na sebi. Poticat ću ih da podižu ruke, te da čekaju svoj red dok ih ne prozovem. Očekujem da će znati koje je sve boje Elmer imao na sebi. Zatim ćemo se prisjetiti zašto je Elmer otišao u džunglu, te zašto je bio tužan. Pretpostavljam da će djeca znati da je Elmer mislio da mu se svi smiju zato što je drugačiji od ostalih slonova. Dok je Elmer prolazio kroz džunglu susretao je razne životinje. Od djece očekujem da prepoznaju životinje koje su prikazane u slikovnici, kao što su lav, zebra, žirafa, tigar, kornjača, krokodil. Pitat ću djecu na

koje je voće Elmer na svom putu kroz džunglu naišao, te što je napravio sa tim voćem. Očekujem da će znati da je Elmer želio postati poput ostalih slonova i da se zato premazao bobicama grožđa, da sivom bojom grožđa prekrije svoje šarene krpice. Zamolit ću djecu da mi pomoću ilustracija ispričaju nastavak priče od trenutka kad se Elmer vraća svome mirnom, tihom i ozbiljnom krdu. Pretpostavljam da će se djeca prisjetiti da je Elmera oprala kiša, te da su svi slonovi ponovno bili sretni i veseli pošto je s njima ponovno Elmer. Djeci ću objasniti da se ne treba sramiti ako smo zbog nečega posebni, da smo vrijedni isto kao i drugi i da ima ljudi koji će nas uvijek bezuvjetno voljeti, kao što nikad ne smijemo osuđivati i smijati se drugim ljudima zbog njihovih posebnosti.

Odgovornica će mi prethodni dan pripremiti paravan kojeg će djeca moći sama ukasiti. Ideja je da bijeli hamer papir, tušem u boji, ukrase šarenim stablima i cvijećem. Nadam se da će im se ideja svidjeti i da će rado sudjelovati u radu.

ZAVRŠNI DIO

Nakon pročitane slikovnice i gotovog paravana, zahvalit ću se djeci na njihovoj pomoći i suradnji i napomenuti im da ću i sutra doći u njihovu odgojnu skupinu, kako bi zajedno izradili svoje Elmere.

II. DAN

UVODNI DIO

Prije početka aktivnosti postaviti ću na stol sve što će mi biti potrebno za rad: kolaž papir, ljepila i škare. Na drugi ću stol postaviti laptop na kojem će se čuti opuštajuća glazba. Djecu ću zamoliti da sjednu u krug kako bismo ponovno prošli kroz slikovnicu „Elmer“, koju sam im prethodni dan pročitala. Nakon što uvidim da su se djeca prisjetila sadržaja slikovnice, pustiti ću im opuštajuću glazbu. Zatim ću ih zamoliti da zatvore oči i pritom zamisle svojeg Elmera, koji ne mora biti slon već može biti bilo koja životinja, koju sami izaberu. Objasniti ću im da će zamišljenu životinju raditi tehnikom kolaža, kolaž papirom, i da je mogu ukasiti kako god žele. Napomenuti ću

djeci da kada završe sa svojim maštanjem, mogu otvoriti oči i otići do stola kako bi započela s radom. Pritom ću ih upozoriti da moraju biti čim tiše kako ne bi smetali drugoj djeci.

GLAVNI DIO

Kada djeca budu spremna, očekujem da će započeti sa stvaranjem svojih Elmera. Pretpostavljam da će nekoj djeci biti potrebna pomoć oko rezanja papira, tako da ću im napomenuti da slobodno mogu upitati mene ili odgojiteljice ako im zatreba pomoć. Pratit ću djecu u radu i ako koje dijete malo zastane s radom, poticat ću ga pitanjima i pokušati ga ohrabriti kako bi nastavilo sa svojom zamišljenom idejom.

Kada djeca završe sa svojim životinjama, zalijepiti ću im kartonsku dršku pomoću koje će glumiti iza paravana.

U sobu pokraj glavne, postaviti ću paravan na kojeg sam prethodni dan zalijepila paus papir. Nadam se da će se djeci svidjeti postavljeni paravan.

Kako se djeca ne bi gurala iza paravana, zamolit ću odgojiteljicu da mi pomogne oko stvaranja skupina

Zamoliti ću djecu da se predstave sa svojim lutkama. Pretpostavljam da bi djeca mogla biti malo sramežljiva, pa sam i ja napravila svoju lutku slona kojom ću se predstaviti iza paravana, ukoliko to bude potrebno i na taj način djeci pomoći i olakšati predstavljanje i opustiti atmosferu.

Nadam se da će se djeca svojim izrađenim lutkama i improvizacijom stvarati zanimljive i maštovite priče, a što je još i važnije, pritom se i dobro zabaviti

ZAVRŠNI DIO

Kada primijetim da je lutkarskoj igri došao kraj, pohvaliti ću djecu na suradnji i zahvaliti im na njihovom kreativnom radu. Reći ću im da svoje napravljene lutke mogu zadržati kako bi i dalje mogle zaživjeti, kada god oni to požele.

5.2 Stvaranje lutkarskog igrokaza u odgojnoj skupini

I. DAN

5.2.1 Igre

Da bi se djeca opustila, pripremila sam im dvije igre. Prva se igra naziva „Zamišljena loptica“. Djeca su sjela u krug te započela s bacanjem i hvatanjem zamišljene loptice. Kako sam i očekivala, djeca su odmah shvatila pravila igre. U ovoj igri glavni dječji rekvizit je mašta. Sva su se djeca prepustila mašti i igra se uspješno odigrala.

Druga igra bila je „Čarobna vreća“. U vreću sam pripremila različite stvari, poput loptice, gumice, olovke, kista, čaše, čarape, i sl. Zadatak je bio da svako dijete opipom, ne gledajući u vreću, pokuša odgonetnuti o kojoj je stvari riječ. Sva su djeca uspješno pogodila stvar koju su primili u ruke, iako se neka djeca prije uzimanja stvari u ruku, nisu mogla suzdržati a da ne pogledaju u vreću. Tada su morala ponovno uzeti u ruke novu stvar te je pokušati pogoditi.

5.2.2 Tekst

Nakon odigranih igra, djeca su se opustila i bila su spremna za slušanje slikovnice. Odabrala sam slikovnicu „Elmer“ jer je veoma bliska djeci zbog glavnog lika, slona Elmera, koji je drugačiji od ostalih slonova jer je sav šaren. Slikovnica ima i veoma snažnu i jasnu pouku koja govori da se ne treba sramiti ako si zbog nečega drugačiji jer svejedno ima ljudi koji te vole bez obzira na vanjski izgled.

Nakon pročitane slikovnice, postavila sam djeci nekoliko pitanja kako bih bila sigurna da su shvatila priču. Djeca su uspješno shvatila priču te su mi rekla da im se jako sviđa, i zahvalila mi što sam tu priču podijelila s njima.

5.2.3 Scenografija

Na drveni paravan kojeg sam posudila od vrtičke skupine, zaljepila sam paus papir s unutrašnje strane.

Odgoviteljica mi je predložila da djeca mogu paravan ukasiti i toga dana poslijepodne, obzirom da su trenutno umorna i da bi brzo mogla izgubiti volju i koncentraciju.

Slika 7. Paravan i scenografija (izvor: fotografirala Dina Brajković)

Sljedeći dan su me djeca dočekala s ukrašenim paravanom. Pohvalila sam djecu na njihovom velikom trudu i dala im do znanja da sam veoma zadovoljna.

II. DAN

Prije početka aktivnosti okupila sam djecu na tepihu. Kako bi se prisjetili jučerašnje pročitane slikovnice, djeca mi odgovaraju na kratko postavljena pitanja. Tada sam zamolila djecu da zatvore oči uz opuštajuću pozadinsku glazbu. Rekla sam im da zamisle kakvog bi oni slona ili životinju napravili te da može biti kakva god oni žele. Prije nego li su zatvorili oči, napomenula sam im da mogu, kada su si zamislili svoju životinju, u tišini otići do stola i krenuti s radom.

5.2.4 Izrada lutaka

Djeci su na stolu bile ponuđene različite boje kolaž papira. Trebalo je izraditi štapne lutke kolaž papirom. Napomenula sam im da će im možda biti najlakše da si najprije svoju zamišljenu životinju nacrtaju na papir, a zatim je izrežu i ukrašavaju. Sve ostalo sam prepustila dječjoj mašti, kako bi svačiji Elmer bio poseban. Pratila sam rad djece. Neka su odmah počela raditi, a nekima malo nesigurnim u sebe, bilo je potreban dodatni poticaj, što sam rado činila, hrabreći ih i pružajući im potporu, kako bi sa što više samopouzdanja krenuli u izradu svoje lutke. Kako su djeca završavala sa svojim lutkama, dolazila su do mene da im, na stražnjoj strani lutke, zalijepim tvrđi karton, kako bi svoje lutke mogli primiti u ruke i započeti s igrom.

Neka su djeca i sama napravila svoje drške za lutke.

Slika 8. Početak izrade lutaka od kolaž papira, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

Slika 9. Izrada lutaka u tijeku, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

5.2.5 Animacija lutke

Čim su djeca završila svoje lutke, one su oživile. Djeca su se odmah digla od stola i počela se igrati. Time su pokazala da njima paravan nije bitan jer su i ovako uživala u svojim izrađenim lutkama.

Slika 10. Igra lutkama, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

5.2.6 Glazba

Opuštajuća pozadinska glazba bila je prisutna tijekom čitanja slikovnice, opuštanja te izrade dječjih štapnih lutaka. Iako mi je to bio prvobitni plan, glazbu u lutkarskom igrokazu nisam pustila jer su djeca, dok su stvarala lutkarski igrokaz, pričajući svoje priče, bila veoma tiha, pa se od glazbe ništa ne bi čulo.

Znam da važnu ulogu ima glazba u lutkarskom igrokazu no kako nisam imala dovoljno vremena provedenog s djecom da zajedno odaberemo što bismo mogli slušati i koja bi glazba mogla biti prisutna u njihovom igrokazu, glazbu sam na kraju odabrala sama.

Zapažanja nakon aktivnosti

Nakon što su sva djeca završila s izradom lutaka, otišli smo u drugu sobu u koju smo postavili paravan. Očekivala sam da će djeca biti napeta te da ću ja morati otići iza paravana da ih malo opustim, no djeca su odmah otišla iza paravana i počela glumiti. Pošto nisu sva djeca mogla odjednom glumiti, rasporedili smo ih grupe po troje. Prva grupa djece odlučila se sa svojim lutkama igrati skrivača i lovice. Uvidjela sam da se djeca dobro zabavljaju, no i da svaka sljedeća grupa djece počinje oponašati prvu grupu, i igra skrivača i lovice poput prve grupe.

Kasnije je bilo vremena pa se svako dijete koje je to željelo, sa svojim životinjama predstavilo grupi i reklo neke osobnosti svoje lutke.

Nakon što sam pogledala snimku igrokaza, primijetila sam da se djecu nije gotovo pa ništa čulo. Kada bih sljedeći put radila takav igrokaz, nabavila bih diktafon te ga namjestila pored djece. Kada bih ponovo u dva dana trebala osmisliti igrokaz, mislim da ne bih odabrala kazalište sjena. Djeca su morala paziti da svoje lutke prislanjaju na paus papir kako bi publika mogla vidjeti njihove lutke i možda su bili više usredotočeni na to nego li na ono najvažnije, a to je igra i improvizacija. Mislim da su prije izlaska iza paravana glumiti, trebala i puno više vremena provesti sa svojim lutkama da se bolje upoznaju. Mislim da su djeca osjećala i pritisak prilikom odlaska iza paravana pa su i tako izgubila di svoje neprocjenjive mašte, te im nije ništa drugo ni preostalo nego da ponove radnju prethodne grupe.

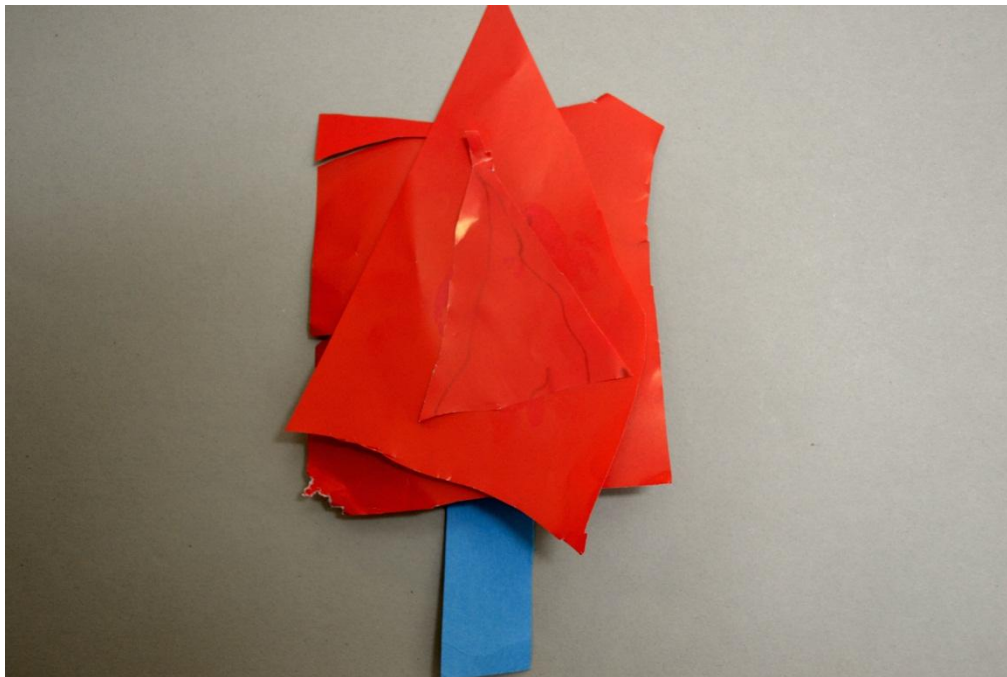
No sve u svemu, zadovoljna sam svojom realizacijom prvog lutkarskog igrokaza, jer ono najbitnije je i ostvareno, a to je da se djeca opuste, puste mašti na volju i dobro zabave. Iako mi je žao zbog uočenih pogrešaka, mnogo sam iz njih naučila.

Prilikom izvođenja aktivnosti u dječjem vrtiću, došla sam do saznanja da treba mnogo truda da bi nastao kvalitetan lutkarski igrokaz. Također je potrebno i više vremena provesti s djecom, kako bi djeca mogla sama odabrati kakav igrokaz žele i što će sve biti u njemu prisutno, od svjetlosti, glazbe, scenografije, vrste lutaka do izbora teksta. No bez obzira na dobiveno vrijeme, djeca su bila oduševljena odabranom pričom, a prilikom izrade lutaka uvidjela sam da svi marljivo rade svoje lutke s puno ljubavi. Glavni cilj bio mi je da se djeca opuste, i da slobodno, svojom maštom i svojom kreativnošću naprave svoje lutke kako god žele. Čim su lutke bile gotove djeca su se počela igrati i stvarati svoje improvizacije. Mislim da je aktivnost za djecu bila zabavna i zanimljiva, jer se prilikom cijelog procesa stvaranja osjetila pozitivna atmosfera i ta dječja radost u prostoriji.

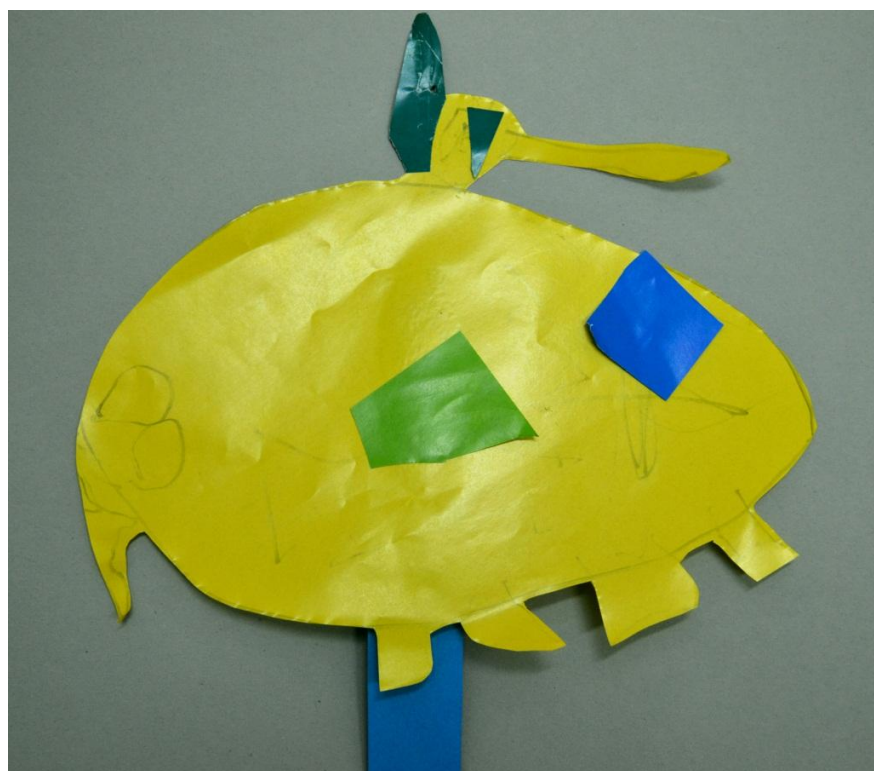

Slika 11. Igra iza paravana, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

5.3 Lutke djece

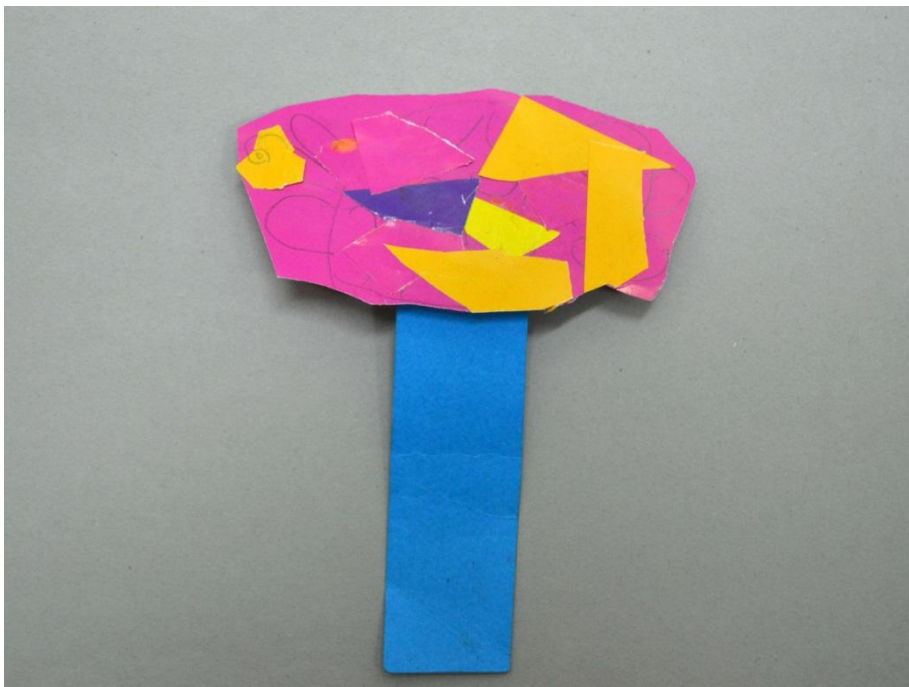
Dječak D.J. (3,11) Slon Konj, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

Dječak T.B. (4,2), izvor (fotografirala Dina Brajković)
„ Ne znam kako se zove moj slon, ali on jako voli piti puno vode“

Djevojčica D. A. (4,4) Slon, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

Djevojčica T. M. (5,6) Kornjača Tonka, (izvor: fotografirala Dina Brajković)

Dječak M.M (5,10), (izvor: fotografirala Dina Brajković)

„Moj se slon zove Đejs i živi u zoološkom vrtu. On je policijski slon. On pomaže policajcima tako da sa svojom surlom ispušta vodu pa se lopovi poskliznu“

Dječak M.M (5,11), (izvor: fotografirala Dina Brajković)

Djevojčica I.K.R.(6,5), (izvor: fotografirala Dina Brajković)

„Moja se kornjača zove Ruža. Ona voli hodati po livadi punoj ruža.“

Djevojčica A.E.S (6,7), (izvor: fotografirala Dina Brajković)

„ Moj se slon zove Slonko. On živi u džungli i jako voli pomagati drugim slonovima.“

Dječak V. M (7,1), (izvor: fotografirala Dina Brajković)

„Moja se kornjača zove Roki. Ona živi u močvari. Voli se družiti i sa drugim kornjačama.“

Dječak N.C (7,2), (izvor: fotografirala Dina Brajković)

6. ZAKLJUČAK

Lutkarski igrokazi u predškolskim ustanovama omogućuju djeci da se slobodno izraze, unaprijede kreativnost, društvenost i toleranciju. Stvaranjem lutkarskog igrokaza povezuju se razni oblici kreativnosti kao što su odabir teksta, izrada i animacija lutaka, osmišljavanje rekvizita i scenografije te pronalazak glazbe.

Prije nego li se krene sa stvaranjem potrebnih komponenata za realizaciju lutkarskog igrokaza, odgojitelj stvara raspoloženje za igru te im priprema različite igre s ciljem da se djeca opuste i oslobode svoje kreativne snage.

Odgojitelj tada sam određuje kada će djeca započeti sa realizacijom prvog oblika kreativnog rada; odabirom teksta. Sadržaj tekstadjeca mogu sama osmisliti ili ga pronaći zajedno s odgojiteljem.

Kada se odgovarajući tekst odabere, djecu se upoznaje sa različitim tipovima lutaka kako bi sama odlučila koji tip lutke žele izraditi u svom igrokazu.

Nakon izrade lutaka slijedi i njihovo animiranje. Odgojitelj potiče djecu da ožive svoje lutke tako da im dadu glas i pokret.

U lutkarskim igrokazima i scenografija, poput lutke, može davati osjećaj smirenosti ili napetosti lutkarske igre. Djeca zajedno s odgojiteljemsudjeluju u osmišljavanjuscenografije i pronalaženju ideja za izradu rekvizita. Ako neka djeca ne osjećaju želju da rade na stvaranju scenografije i rekvizita, možemo im ponuditi još jednukomponentu koju treba uklopiti u lutkarski igrokaz, a to glazba.

Glazba je važna komponenta za stvaranje lutkarskog igrokaza koja pridonosi većem uživljavanjem u uloge. Odgojitelj može djeci ponuditi nekoliko skladbi koje pritom djeca odabiru, no postoji i mogućnost da djeca sama osmisle svoju glazbu.

Proučavajući literaturu predmeta istraživanja ovog završnog rada na temu „Kako nastaju lutkarski igrokazi“, i u radu sa djecom na stvaranju scenske i likovne aktivnosti u vrtićkoj skupini „Tintilinići“, došla sam do spoznaje kako sve komponente potrebne za izradu lutkarskog igrokaza trebaju biti pomno isplanirane kako bi djeca upoznala cjelokupni proces.

U tom procesu stvaranja cilj mi je bio da se djeca opuste i nauče važnost prihvaćanja različitosti, a pomoću lutke koju će sami izraditi uključe svoju maštu i kreativnost.

Smatram da su djeca dobro odgovorila na postavljeni zadatak pošto su sa velikim interesom osmislili svoje lutke koje su odmah nakon izrade oživjele i preuzele svaka svoju ulogu.

Odgovitelj prihvaća djecu kao jedinstvenu individuu u kojem otkriva sposobnosti i posebne talente svakog djeteta jer scenskom lutkom ono razvija i njeguje svoju maštu u kojoj nestvarni svijet postaje stvarnost a mogućnosti su neograničene.

7. LITERATURA

KNJIGE:

- Bastašić, Z (1988.) *Lutka ima i srce i pamet*. Zagreb: Školska knjiga
- Cacaj Ajh, S (2008.) *Male lutkarske kuće. Poticaj dječjem stvaralaštvu*. Đakovo: Tempo
- Coffou, V (2004.) *Lutka u školi. Priručnik za lutkarstvo u nastavi i slobodnim aktivnostima s lutkarskim igrama*. Zagreb: Školska knjiga.
- Glibo, R (2000.) *Lutkarstvo i scenska kultura*. Zagreb: Ekološki glasnik
- Heršak, Z (2004.) *Dječji igrokazi. Kako se stvara predstava*. Zagreb: Genesis.
- Javor, R (2007.) *Odgoj kazalištem*. Zagreb: KGZ
- Kraljević, A (2003.) *Lutka iz kutka*. Zagreb: Naša djeca.
- Majaron, E., Kroflin, L. (2004.) *Lutka... divnog li čuda*. Zagreb: Unima
- Pokrivka, V (1985.) *Dijete i scenska lutka*. Zagreb: Školska knjiga.

ČASOPISI:

- Kroflin, L. (2011.) *Upotreba lutke u poučavanju hrvatskog kao inoga jezika*, LAHOR, 12(2011), str. 197-209.
- Nemeth – Jajić, J. I Dvornik, D. (2008.) *Igrokaz u razrednoj nastavi*, Hrvatski časopis za teoriju i praksu nastave CS3.indd, 6(1), str. 29-43.
- Perić Kraljik, M. (2005.) *Pisanje lutkarskih igrokaza za dječje vrtiće*, Život i škola, 14(2/2005), str. 116-125.
- Šimunov, M. (2008.) *Lutkarski igrokazi nepresušani su izvor dječjeg stvaralaštva*, Metodčki obzori, 3(2008.)2, str. 83-99.
- Grupa autora (2010.) *Dijete, vrtić, obitelj*, Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol.16-17, No.62-63,

POPIS SLIKA

- **Slika 1.** *Egipat* (izvor: <http://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/umjetnost/lutke-i-marionete-podrijetlo-simbolika-i-povijest/>, preuzeto 22.05.2017.)
- **Slika 2.** *Ginjol lutka* (izvor: <http://hrcak.srce.hr/124747>, preuzeto 24.05.2017.)
- **Slika 3.** *Štapne lutke* (izvor: <http://happyhooligans.ca/paint-stick-dolls-fabric-yarn/>, preuzeto 29.05.2017.)
- **Slika 4.** *Marioneta* (izvor: <http://hrcak.srce.hr/124747>, Preuzeto 24.05.2017.)
- **Slika 5.** *Djeca s lutkama* (izvor: <https://i.ytimg.com/vi/ZFxxWtJIUbY/hqdefault.jpg>, preuzeto 27.05.2017.)
- **Slika 6.** *Scenografija na platnu*, (izvor: <http://hrcak.srce.hr/124747>, preuzeto 29.05.2017.)
- **Slika 7.** Paravan i scenografija (fotografirala Dina Brajković)
- **Slika 8.** Početak izrade lutaka od kolaž papira (fotografirala Dina Brajković)
- **Slika 9.** Izrada lutaka u tijeku (fotografirala Dina Brajković)
- **Slika 10.** Igra lutkama (fotografirala Dina Brajković)
- **Slika 11.** Igra iza paravana (fotografirala Dina Brajković)

FOTOGRAFIJE DJEČJIH LUTAKA

- Dječak D.J. (3,11) Slon Konj (fotografirala Dina Brajković)
- Dječak T.B. (4,2) (fotografirala Dina Brajković)
- Djevojčica D. A. (4,4) Slon (fotografirala Dina Brajković)
- Djevojčica T. M. (5,6) Kornjača Tonka (fotografirala Dina Brajković)
- Dječak M.M (5,10) (fotografirala Dina Brajković)
- Dječak M.M (5,11) (fotografirala Dina Brajković)
- Djevojčica I.K.R.(6,5) (fotografirala Dina Brajković)
- Djevojčica A.E.S (6,7) (fotografirala Dina Brajković)
- Dječak V. M (7,1) (fotografirala Dina Brajković)
- Dječak N.C (7,2) (fotografirala Dina Brajković)

SAŽETAK

Za stvaranje lutkarskih igrokaza s djecom predškolske dobi, potrebno je da odgojitelj prvo napravi shemu, plan, dobru organizaciju, slijed radnje, i da se prema tome usklađuje redoslijed događaja.

Lutkarski igrokazi mogu nastati prilikom poticanja djetetove improvizacije, ali i odabirom odgovarajućeg teksta. Tekst se može odabrati i prema tipu lutke. Postoje različiti tipovi lutaka, tako da djeca mogu i sama odabrati koju lutku žele izraditi za pojedini igrokaz. Kada se određeni tip lutke odabere, djeca zajedno s odgojiteljem, mogu osmisliti scenografiju, pronaći glazbu, te se mogu poigrati s rasvjetom. U tom su procesu djeca redatelji, glumci, kostimografi, scenografi, a kada dječja improvizacija započne, tada lutke postaju što god dječja mašta poželi. Lutka postaje središte igre s kojom ono istražuje i prihvaća svijet oko sebe. U spontanim scenskim igrama, djeca često otkrivaju niz istina o sebi, koje odgojiteljima daju uvid u djetetovu psihu.

Odgojitelj je tu da potiče djetetovo stvaralaštvo i omogući mu da se slobodno izrazi. On mora vjerovati u moć lutke kako bi i djecu mogao uvesti u taj imaginarni svijet koji ne poznaje granice.

SUMMARY

To create a puppet plays with preschool children, it is necessary for the kindergarten teacher to create a scheme, a plan, good organization, accordingly he makes sequence of actions.

Puppet plays can arise when you encourage the child's improvisation, but also by selecting the appropriate text. The text can be selected also by the type of puppet. There are different types of puppets, so that the children can choose which puppet they want to make for that particular play. When the children choose a specific type of puppet, with kindergarten teacher, they can create scenography, find music, and they can play with lighting. In this process, children are directors, actors, costume designers, set designers, and when the children's improvisation starts, then puppets became whatever the children's imagination want. The puppet become the center of the game with which it explores and accepts the world around.

In the spontaneous games with puppets, the children often reveal the truth about themselves, what gives the kindergarten teachers insight into the child's psyche.

The kindergarten teacher is here to encourage the child's creativity and enable him to freely express. If he believes in the power of the puppet, children would be introduced into this imaginary world that knows no boundaries.